

PRESENTACIÓ DEL LLIBRE 'L'ESTATUT DE LA TRANSICIÓ. L'ESTATUT DE SAU, 1978-1979', DE JAUME SOBREQUÉS

Palau del Parlament, 12 de juliol de 2010

Moltes gràcies, Jaume, Antoni i Vicenç. Sempre hi haurà algú per proposar coses, Jaume, això segur.

Jo no els faré el discurs que tenia previst, entre altres coses perquè parlant després de tres savis es fa difícil dir tot el que volies dir, i crec que si algú tenia dubtes de per què és important aquest llibre i de per què s'ha de llegir aquest llibre han quedat més que aclarits, aquests dubtes. És altament recomanable llegir-lo.

Però sí que voldria fer alguna reflexió ràpida; de context, fins i tot, del que representa el llibre, sobre on som en aquests moments i el que ha passat aquests anys.

Aquesta fotografia, aquesta fotografia que és a la pàgina 19 del llibre, saben on és, això? Passeig de Gràcia-Diagonal, 1 de febrer de 1976. L'Assemblea de Catalunya convoca a una manifestació amb el lema "Llibertat, amnistia i estatut d'autonomia". Fixin-se en les persones que hi ha a la foto, irreconeixibles, d'entrada, ciutadans anònims que devien tenir alguna responsabilitat en aquell moment. Què hi ha aquí, en aquesta fotografia? Essencialment, què denota, aquesta fotografia? Denota por, tensió, denota un moment històric de canvi.

Trenta-tres anys després, al mateix lloc, un punt neuràlgic de la ciutat de Barcelona, una altra manifestació. En aquella el lema era "Llibertat, amnistia i estatut d'autonomia", i en aquest cas, "Som una nació. Nosaltres decidim". Aleshores va convocar l'Assemblea de Catalunya, i ara han convocat no solament les entitats i els partits polítics, sinó que les institucions també han fet un gest molt clar en aquest sentit.

Per tant, trenta-tres anys separen una fotografia que tenim al llibre i una fotografia que hem vist aquests dies als diaris. I, amb el permís d'en Jaume, jo sí que estic convençut que la de dissabte va ser la manifestació més gran de la història d'aquest país –la manifestació més gran de la història d'aquest país–, més enllà de les xifres i del que vulguin representar.

PARLAMENT DE CATALUNYA

Ernest Benach i Pascual
President

Entre altres motius, perquè jo crec que es fa difícil comptar quanta gent hi havia, perquè segurament hi va haver diverses manifestacions paral·leles, de gent que va baixar per la rambla de Catalunya, que va pujar...

Per tant, tot plegat, el que sí que queda clar és que trenta-tres anys després hi ha una situació paral·lela a la que va donar fruit justament a l'elaboració de l'estatut que en Jaume explica, amb tot el procés que hi va haver.

Jo crec que hi ha situacions encara més paral·leles, en el sentit que en aquell moment ens hi jugàvem l'autogovern del país i era el moment d'un gran canvi històric i avui segurament ens hi juguem també l'autogovern del nostre país. Per motius diferents, però ens hi juguem l'autogovern del nostre país, amb tota l'amplitud de la paraula, del que significa.

En aquell moment hi havia por, hi havia tensió –en aquell moment era arriscat fer manifestacions; parlem del 76, després el 77 ja és molt més festiu, però el 76 encara no–, i dissabte el que hi havia era una mena de festa –lligat molt al que deia abans l'Antoni– de molta gent que expressava desacomplexadament el que sentia. Per tant, per mi, la manifestació de dissabte està més lligada a un concepte de revolució tranquil·la i que aquí les coses canviaran, perquè és que no hi ha més remei que canviar.

Les situacions són diferents. Aleshores sortíem d'una dictadura, evidentment, i començàvem a projectar l'autogovern. Avui la situació és una altra. Divendres el Tribunal Constitucional va publicar una sentència, una sentència que, com saben, reinterpreta, elimina i afecta aspectes fonamentals de l'estatut, però aspectes fonamentals troncats. És a dir, els pilars de l'autogovern estan tots tocats; tots, absolutament tots, tocats, en major o en menor grau. I encara hi ha una cosa pitjor, que és que s'ha obert la porta perquè es toquin més. Per tant, la sentència del Constitucional el que fa és trencar precisament la dinàmica que es va iniciar en aquell moment. Aquell moment, com deia en Jaume abans, i comparteixo l'afirmació, era un moment bo de relacions entre Catalunya i Espanya, malgrat tot. Això s'ha trencat amb aquesta sentència, i s'ha trencat absolutament i radicalment.

Per tant, comencem de nou. Quan Catalunya fa l'estatut –parlo del darrer estatut, el del 30 de setembre del 2005–, el fa precisament perquè tot aquest procés, l'altre estatut, ja estava exhaurit. És a dir, l'estatut, com a eina, ja no era útil. El món i la societat havien canviat, i Catalunya havia canviat extraordinàriament. Per tant, calia una nova eina. Aquí hi ha el debat de si calia concretar més o menys. Jo crec que es va fer el que s'havia de fer, entre altres coses perquè era necessari

PARLAMENT DE CATALUNYA

Ernest Benach i Pascual
President

començar a concretar, perquè si no l'ambigüitat ens portava a un conflicte permanent de competències amb l'estat.

I es fa un nou estatut per motius molt elementals. Per exemple, per la necessitat d'un finançament millor per a Catalunya. Per exemple, per la necessitat de clarificar molt millor les competències, aquestes competències famoses plenes, i l'exemple de l'educació és un exemple absolutament científic. Per sort, va canviar, i ara tornem a tocar-ho; però, vaja, les competències exclusives amb el que significaven les competències plenes, tot el conflicte competencial que hi havia... Per tant, calia començar a concretar molt millor en aquest estatut quines competències hi havia.

En el fons, l'intent de l'estatut del 30 de setembre no deixa de ser un intent de redefinir aquest famós encaix de Catalunya a Espanya, un intent fracassat, perquè la sentència del Tribunal Constitucional, justament, afavoreix molt més el concepte de desencaix que no pas el d'encaix. I aquesta és la situació que ens ha portat on som.

Jo crec que estem en un moment històric –i abans s'ha dit que l'oportunitat de la presentació d'aquest llibre avui és casualitat, però no deixa de ser interessant–, perquè dissabte, a la manifestació, amb la unitat que va expressar la societat catalana, no els partits, i aquí és on tenim el gran repte, penso que vam començar a donar la lliçó i vam començar a fixar cap on hem de caminar. Dissabte vam fer un acte de dignitat nacional, i molta gent va expressar la voluntat d'enfocar el futur de Catalunya, un futur, evidentment, en llibertat.

I ara toca fer un pas més. Després de dissabte, el que toca és fer un gest polític clar, nítid, i fer-lo amb la unitat del catalanisme, d'aquest catalanisme transversal que dissabte era al carrer, com a bandera, com a element de motivació de la gent i com a mostra de la nostra força.

Jo, dissabte, vaig sentir moltes coses, al carrer, moltíssimes, i si me'n fessin fer un resum diria que n'hi ha dues, especialment, que destaquen per damunt de tot. Dues –dues: la primera, la unitat –“no ens decebeu, aneu junts”–, i la segona que s'ha acabat una manera de fer política i n'ha de començar una altra de diferent –“volem recuperar la confiança en els polítics, però la volem recuperar a partir de fer les coses d'una altra manera”. Per tant, hem de ser conscients que justament a partir d'aquest moment comença un nou compromís amb el país, amb la nació.

I, si m'ho permeten, penso que és bonic que la presentació d'aquest llibre hagi coincidit amb la postmanifestació, perquè l'ambient, l'esperit de l'expressió

multitudinària que es va veure dissabte als carrers de Barcelona, és molt similar al que va viure aquest país en altres manifestacions, com la que els deia al començament, però sobretot a la de l'Onze de Setembre del 77, aquella del "Volem l'estatut", precisament.

El procés de la redacció de l'estatut de Sau, que és un capítol important de la memòria col·lectiva del nostre país, queda recollit i documentat al llibre que tenen a les mans. En aquell moment hi havia esperit de treball col·laboratiu –penso que en Jaume ho explica molt bé al llibre, però avui també ho ha deixat molt clar–, hi havia una transversalitat entre les forces polítiques malgrat la dificultat, i tot això emmarca aquest procés estatutari, que és un procés complex i dur. Ho tinc claríssim.

Deixin-me llegir un paràgraf del llibre. Diu: "Cataluña quiere respirar y vivir, no estar sometida. Está dispuesta a colaborar con todos los otros pueblos del estado, pero no tiene ningún sentido hablar de colaboración ni de solidaridad si alguno de los que en ello participa no es libre para decidir". Aquesta és una citació literal del manifest que el grup parlamentari al Senat de Catalunya, Democràcia i Socialisme va publicar el 26 de juny del 79 a Madrid, quan es negociava l'estatut. En tot cas, el text és molt revelador del fet que algunes coses no han canviat en absolut, no han canviat gens des d'aquella data. I és curiós, perquè amb els llibres anteriors ens passa el mateix. Tant al que fa referència a la Mancomunitat com al de l'estatut de Núria ens trobem amb paral·lelismes que es repeteixen al llarg de la història, expressions fetes des d'aquí i respostes donades des d'allà, i malgrat les èpoques diferents no deixa d'haver-hi un paral·lelisme molt curiós.

Aquest treball de Jaume Sobrequés que el Parlament ha tingut l'oportunitat d'editar cobreix un buit historiogràfic, i jo penso que enriqueix i que ho fa a partir de la seva mirada d'historiador, però a més amb l'avantatge que és un historiador protagonista, perquè ell va formar part de tot el que va passar, i per tant va viure les tensions, va viure el joc polític en primera persona, de manera que des d'aquest punt de vista és un historiador absolutament privilegiat.

L'obra recupera un període que també crec que cal reivindicar –també s'hi ha fet referència, aquí–, perquè moltes vegades hem estat especialment durs amb aquest període. Amb aquesta aportació es coneixen detalls de tot el procés de redacció, que el llibre ressegueix molt fil per randa. Les fotografies de l'època, els cartells electorals, les notes manuscrites, les cartes, són elements gràfics i documentals que ens apropen a una època però que a més faciliten la comprensió del context i enriqueixen l'edició.

Com ja ha dit en Jaume, aquest llibre s'afegeix a una col·lecció, una col·lecció que en principi hauria de tenir només quatre volums. El primer, d'Albert Balcells, és 'El projecte d'autonomia de la Mancomunitat de Catalunya del 1919 i el seu context històric'; el segon, que de fet va ser el primer cronològicament, és 'El debat estatutari del 1932', de Teresa Abelló, i ara tenim aquest tercer, que és 'L'Estatut de la Transició. L'Estatut de Sau', de Jaume Sobrequès.

El quart, que evidentment no tindrem temps de fer ara, jo seria partidari –i ara t'enfadaràs, però ja m'ho sabràs perdonar– d'escriure'l immediatament. També és veritat que estem pendents del Constitucional, però, vaja, jo crec que la història d'aquest estatut s'ha acabat, ja, i per tant seria bo que el poguéssim escriure amb una certa rapidesa.

Evidentment, aquesta legislatura no hi ha temps, però seria bo completar la col·lecció en un futur immediat amb el quart llibre sobre l'estatut. El que passa és que probablement l'hagi de fer un periodista, en aquests moments, més que no un historiador. En tot cas, com que això ja és qüestió d'una altra legislatura, qui hi hagi ja decidirà.

És veritat, però, que, efectivament –i m'agafo als canvis que en Vicenç comentava al principi del seu parlament–, han canviat moltes coses. Per exemple, de notes, en trobaran poques, perquè els SMS han substituït les notes, i els correus electrònics, les cartes. I aquí serà complicat, trobar això.

Però també és veritat, per exemple, que tot el procés de debat de l'estatut està enregistrat, i per tant en aquest cas sí que serà fàcil fer el seguiment del debat des del començament fins al final, amb totes les aportacions que s'hi han fet i, evidentment, amb tot el testimoni mediàtic que hi ha hagut al voltant de tot això, que és molt, tant en l'àmbit audiovisual com en l'àmbit de la premsa escrita i en l'àmbit d'internet, de manera que el material serà molt potent.

Per tant, el meu desig seria que un cop presentat aquest tercer llibre, 'L'Estatut de la Transició', la col·lecció es pogués completar amb el quart volum, que hauria de ser una mica la història de l'estatut, i amb això tancar el capítol dels estatuts. I quan dic "tancar el capítol dels estatuts" ho dic amb tota la intenció, com vostès poden imaginar.

Acabo. Ho faig, evidentment, amb la recomanació que llegeixin aquest treball, que penso que és molt valuós, i ho dic sincerament. És un llibre que reclama ser llegit amb atenció. És a dir, no és un llibre per anar passant pàgines, sinó per entretenir-se amb els detalls. Alguns són autèntiques perles, com ja s'ha dit. I,

PARLAMENT DE CATALUNYA

**Ernest Benach i Pascual
President**

evidentment, felicito l'autor, el bon amic Jaume Sobrequés. I també vull donar les gràcies al senyor Antoni Dalmau i al senyor Vicenç Villatoro per haver-nos acompanyat, i a tots vostès, que ens han volgut acompanyar durant aquesta estona aquí al Parlament en la presentació d'aquest llibre, 'L'Estatut de la Transició', del doctor Jaume Sobrequés.

Moltes gràcies.